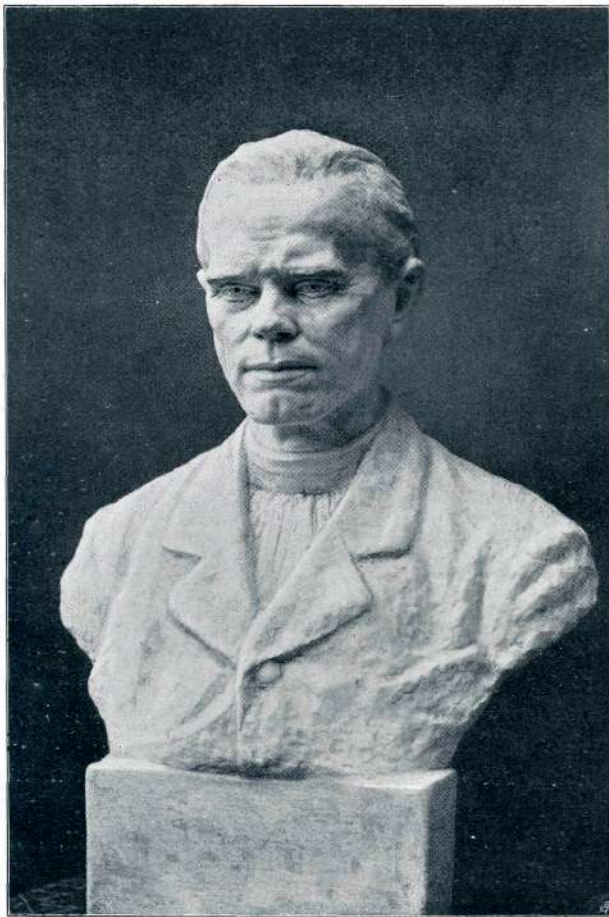


pačev, vino so pili iz škafa, jedli so pečenega vola in prigrizavali mesene klobase. Tako je zapravljaj kmet svoje posestvo. — Tretji dan njegovega kraljevanja so mu pripeljali Čikovo Jero, pijanko in babo, da mu bo kraljica. Berači in propadli kmetje so hodili pred novega kralja in hlapci so obljubljali davke. Četrty teden pa so končali pojedino z zelenim žganjem, ovsenjakom in krompirjem. Domačija



SIMON GREGORČIČ MARTIN BIZJAK

je bila zapravljen, gostje so se poizgubili. Krojačka Drobtinco je ubilo žganje, kmet Osat pa je izgubil pamet: v les je hodil in plezal na smreke. Matjaž je šel po svetu pobirat davke in oznanjevat vojsko; zakaj tudi on je znorel.

In prijatelja utihneta in premišljujeta. Zares čudne reči se gode na svetu. Stari domovi gredo v nič, mlad rod zapravlja, kar so mu pridobili očetje, na drugi strani pa se zopet vzdiguje iz znoja in dela zaslužen imetje.

Luka pravi: „Zares, tako je,“ in začne pripovedovati o fantu, ki se je šel ženit, a ni mogel dobiti neveste. Hotel je biti zal, zato je zataknil za klobuk

vse polno rož, okoli in okoli. Dekleta pa so se mu smejala, in vsaka mu je ušla. Odtakrat so mu rekli „panani Janez“. Nazadnje jo dobi, Polinovo Majdo, ki je zmerom govorila, da se bo omožila predpustom. Šla sta k župniku, in gospod ju je izpovedal in rekel, naj se pripravita na smrt.

„Koliko si stara, Majda?“ je vprašal.

„Trikrat dvajset.“

Janez pa ni vedel, ker ni štel let. In župnik je dejal Majdi, da je še premlada. Potem je čakala in čakala in hodila izpraševat župnika, dokler ni umrla . . .

„Ja, to je bila večna nevesta,“ opomni Vrban in pogleda po polju, kjer se vedno bolj zlati in izpreminja žito. Gleda na nebo in vidi vso bleščečo nebeško plan, in prepelica se oglašja v pšenici, in kosec kleplje.

Tudi Luka je utihnil. Sedi na klopi, in se je zamislil in stisnil vase. Stara tovariša sedita in mislita, spominjata se starih časov, ko sta še nosila rože od svojih deklet, in Vrban bi se rad razmislil, vstane in stopi k uljnaku.

Zopet sta oba v gostem čebelnem roju in iznova ogledujeta poslikane panje. Tam sedi kralj Matjaž s svojimi ministri za mizo, krono ima na glavi in venec rož okoli vratu. Pečen vol leži na mizi, in gostje ga obirajo in trgajo z nožmi in s prstmi. — Dva ministra stojita sredi izbe in mislita globoke misli, ker vrtata s prstom v čelo. Na drugem panju pleše kralj Matjaž, nad njim pa letajo srake. Kako živo pač je te prizore obličil vaški slikar, Meskov Gašpar! S kako pisanimi in lepimi barvami je okrasil rožice in nevesto Micko, in kako imenitno je naslikal peklenščka v zelenih hlačah in rdeči suknjici! In tam naprej, prav spodaj, se bije boj med Pegamom in Lambergarjem. Kako ponosno jezdita junaka na svojih belcih, a glej, že je Pegam brez glave, in vrag se že stega skozi odsekan vrat, da mu izvleče in vzame dušo iz telesa. „Kak umetnjak je bil,“ bi pohvalil Vrban Gašparja, a ne more se načuditi in zato molči, ker ve, da ga ne more prehvaliti. Luka pa reče: „To ti je bil pravi! Vse je znal naslikati. Če je videl človeka, pa ga je lahko posnel.“

Vrban gre okoli uljnaka, in čudno se mu zdi, da ne roji „požigalec“; v tistem panju je prvenec in že tri dni se pripravlja, da bi izletel. Solnce gre više in više, že je visoko nad poljem, in razgoreli in razbleščali so se travniki in njive. Luka se napravlja domov. Težko hodi in počasna mu je stopinja.

Moža se poslavljata in si obljubita, da prideta popoldne zopet skupaj. Že hoče oditi Luka, ko se zasliši presunljiv jok.